

УДК 330.322-027.63

В. П. Ільчук, д-р екон. наук, професор

Д. А. Курач, магістр

В. І. Лукаш, магістр

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ДИНАМІКУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

В. П. Ильчук, д-р экон. наук, профессор

Д. А. Курач, магистр

В. И. Лукаш, магистр

Черниговский национальный технологический университет, г. Чернигов, Украина

ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ НА ДИНАМИКУ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ

Valerii Ilychuk, Doctor of Economics, Professor

Dmytro Kurach, master

Vitaliy Lukash, master

Chernihiv National University of Technology, Chernihiv, Ukraine

FACTORS OF INFLUENCE ON THE DYNAMICS OF FOREIGN INVESTMENTS

У статті представлено теоретичні дані з дослідження факторів, які мають суттєвий вплив на приток іноземних інвестицій у національну економіку. Наведено їх класифікацію згідно з різними джерелами. Також виділено ключові фактори впливу на іноземні капіталовкладення в національну економіку. Проведено аналіз різних класифікацій факторів, що впливають на рішення інвестора щодо інвестування, запропоновано розроблену авторами класифікацію факторів. Досліджено різноманітні особливості залучення іноземного капіталу до країни. На інвестиційну привабливість значно впливає не лише стан економіки країни, а й різноманітні умови ведення бізнесу, законодавчі обмеження в проведенні підприємницької діяльності, а також рівень наявної корупції в державі. Усі ці аспекти мають вагомий вплив на рішення інвестора вкладати свій капітал, тому доцільно приділяти цим факторам не мало уваги для покращення інвестиційного клімату країни.

Ключові слова: фактори; прямі іноземні інвестиції; класифікація; інвестиційний клімат; інвестиційна активність; міжнародні інвестиційні рейтинги.

В статье представлены теоретические данные по исследованию факторов, оказывающих значительное влияние на приток иностранных инвестиций в национальную экономику. Приведена их классификация по различным источникам. Также выделены ключевые факторы влияния на иностранные капиталовложения в национальную экономику. Проведен анализ различных классификаций факторов, влияющих на решение инвестора по инвестированию, предложено разработанную авторами классификация факторов. Исследованы различные особенности привлечения иностранного капитала в страну. На инвестиционную привлекательность значительно влияет не только состояние экономики страны, но и разнообразные условия ведения бизнеса, законодательные ограничения в проведении предпринимательской деятельности, а также уровень имеющейся коррупции в государстве. Все эти аспекты имеют существенное влияние на решение инвестора вкладывать свой капитал, поэтому целесообразно уделять этим факторам не имело внимания для улучшения инвестиционного климата страны.

Ключевые слова: факторы; прямые иностранные инвестиции; классификация; инвестиционный климат; инвестиционная активность; международные инвестиционные рейтинги.

The article presents theoretical data on the study of factors that have a significant impact on the inflow of foreign investment into the national economy. Their classification according to different sources is given. Also, the key factors of the impact on foreign investment in the national economy are highlighted. The analysis of various classifications of factors influencing investors' investment decisions is made, the authors have proposed the classification of factors. In this article, various features of attraction of foreign capital to the country are investigated. The investment attractiveness is significantly influenced not only by the state of the country's economy, but also by diverse business conditions, legislative restrictions on entrepreneurial activity, and the level of existing corruption in the state. All these aspects have a significant impact on the investor's decision to invest their capital, therefore, it is inappropriate to pay attention to these factors, in order to improve the investment climate of the country.

Keywords: factors; foreign direct investment; classification; investment climate; investment activity; international investment ratings.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіка України потребує досить великого притоку іноземного капіталу. Це пов'язано насамперед з досить важкою ситуацією в країні, а саме: проведенням бойових дій, нестабільністю національної валюти, банкрутством банківських установ, погіршенням фінансової стабільності населення загалом. Усі перелічені вище проблеми з часом все більше і більше загострюються, і для їх стабілізації необхідно розробити певну стратегію подальшого розвитку як економіки країни, так і законодавчої бази і держави загалом. Проте це неможливо без залучення додаткового капіталу із-за кордону. Закордонні інвестори з

боязкістю ставляться до вкладення капіталу в економіку України, в основному через недовіру до країни загалом, яка спричинена несприятливим інвестиційним кліматом, а також застарілою законодавчою базою, яка не сприяє веденню бізнесу і розквіту економіки, а навпаки «придушує» його.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження факторів, які мають досить суттєвий вплив на залучення іноземних інвестицій в економіку України, мають праці й дослідження таких вітчизняних учених, як І. Бланк, Т. Майорова, Ю. Воробйов, О. Шкурупій, В. Грідасов, Е. Якименко, В. Гончаренко, І. Артеменко, Н. Скринник, Н. Нікешина та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Зміна ситуації на інвестиційному ринку України, розвиток інтеграційних процесів в реальному секторі економіки зумовили появу нових факторів впливу на динаміку іноземних інвестицій, які потребують дослідження.

Мета дослідження. З огляду на зазначену проблему дослідження його метою є вивчення факторів впливу на залучення іноземних інвестицій в економіку країни, а також зосередження уваги на ключових факторах з метою впливу на них для підвищення притоку закордонного капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідженню факторів, які впливають на прямі іноземні інвестиції присвячено небагато уваги. Такі вчені, як І. Бланк, Т. Майорова, Ю. Воробйов у своїх дослідженнях наводять власні класифікації факторів впливу, які перекликаються за своєю сутністю; О. Шкурупій виділяє декілька факторів, а потім розбиває кожен з них на підфактори. У своїх роботах висвітлили проблему виділення факторів, які впливають на залучення прямих іноземних інвестицій, і такі науковці, як В. Грідасов, Е. Якименко, В. Гончаренко, І. Артеменко, Н. Скринник.

Аналізуючи економічну літературу, можемо зазначити, що нині немає єдиної класифікації факторів впливу. Отже, у процесі дослідження цієї теми розглянемо основні наявні підходи у виділенні факторів впливу на залучення іноземних інвестицій та спробуємо запропонувати й обґрунтувати власний підхід.

Сукупність усіх факторів, що впливають на остаточне рішення інвестора щодо інвестування, прийнято називати інвестиційною привабливістю [1].

Очевидним є те, що кожен інвестор приймає рішення, спираючись на власний досвід і звертаючи увагу на індивідуальні фактори впливу. Однак, незважаючи на це, є найпоширеніші фактори впливу, які постають перед розглядом інвесторів.

Наприклад, Є. А. Якименко виділяє такі фактори: фінансовий стан, привабливість продукції, зношеність основних фондів, якість персоналу [2].

Н. В. Нікешина з погляду комплексного аналізу інвестиційного клімату в країні і її регіонах, виділяє такі характеристики: політична стабільність, темпи економічного зростання, конвертованість валюти, заробітна плата і рівень продуктивності праці, короткострокові і довгострокові кредити за рахунок власного капіталу, ставлення до іноземних інвестицій і прибутків, масштаби приватизації (або націоналізації), стан платіжного балансу, ступінь реальності реалізації договору, рівень розвиненості транспорту і зв'язку, місцевого самоврядування, наявність надійних партнерів, можливість використання послуг експертів. Узагальнюючи ці характеристики, вона виділяє основні фактори створення сприятливого інвестиційного клімату: політичні, економічні, соціальні, екологічні, фінансові, ресурсно-сировинні, трудові, виробничі, інноваційні, інфраструктурні, споживчі, інституціональні, законодавчі, кримінальні [3].

І. А. Бланк [4], Ю. М. Воробйов [5] виокремлюють п'ять чинників:

- важливість галузі;
- характеристики споживання продукції;
- рівень державного втручання;
- соціальна роль галузі;
- фінансові умови роботи галузі.

У свою чергу, Т. В. Майорова у своїх дослідженнях до таких факторів відносить:

– рівень розвитку продуктивних сил та стан інвестиційного ринку – це стан та структура виробництва, рівень розвитку робочої сили, стан ринку інвестиційних товарів і послуг;

– політичні та правові чинники: створення відповідного законодавчого та нормативного поля, яке залежить від політичної волі законодавчої та виконавчої гілок влади; заходи з державної підтримки та стимулювання інвестиційної діяльності; досягнення стабільності національної грошової одиниці; валютне регулювання; забезпечення привабливості об'єктів інвестування;

– стан фінансово-кредитної системи та діяльність фінансових посередників: інвестиційна діяльність комерційних банків; рівень розвитку та функціонування небанківської системи; інвестиційна політика НБУ;

– статус іноземного інвестора: режим іноземного інвестування; діяльність міжнародних фінансово-кредитних інституцій; наявність вільних економічних та офшорних зон;

– інвестиційну активність населення: відносини власності в державі; стан ринку нерухомості; стабільність національної валюти тощо [6].

Бурхливий розвиток світової економіки, її складність та багаторівневість створює широкі перспективи для розвитку компаній. Коли всередині країни їм стає тісно, то приймається рішення про вихід на міжнародні ринки. Для цього використовують пряме інвестування капіталу в іноземні активи. Цей процес супроводжується аналізом усіх факторів впливу та ретельним дослідженням кожного з них. О. В. Шкурупій виділяє три категорії факторів, що впливають на рішення про використання прямих іноземних інвестицій. Більш детальну класифікацію представлено на рис. 1 [7].

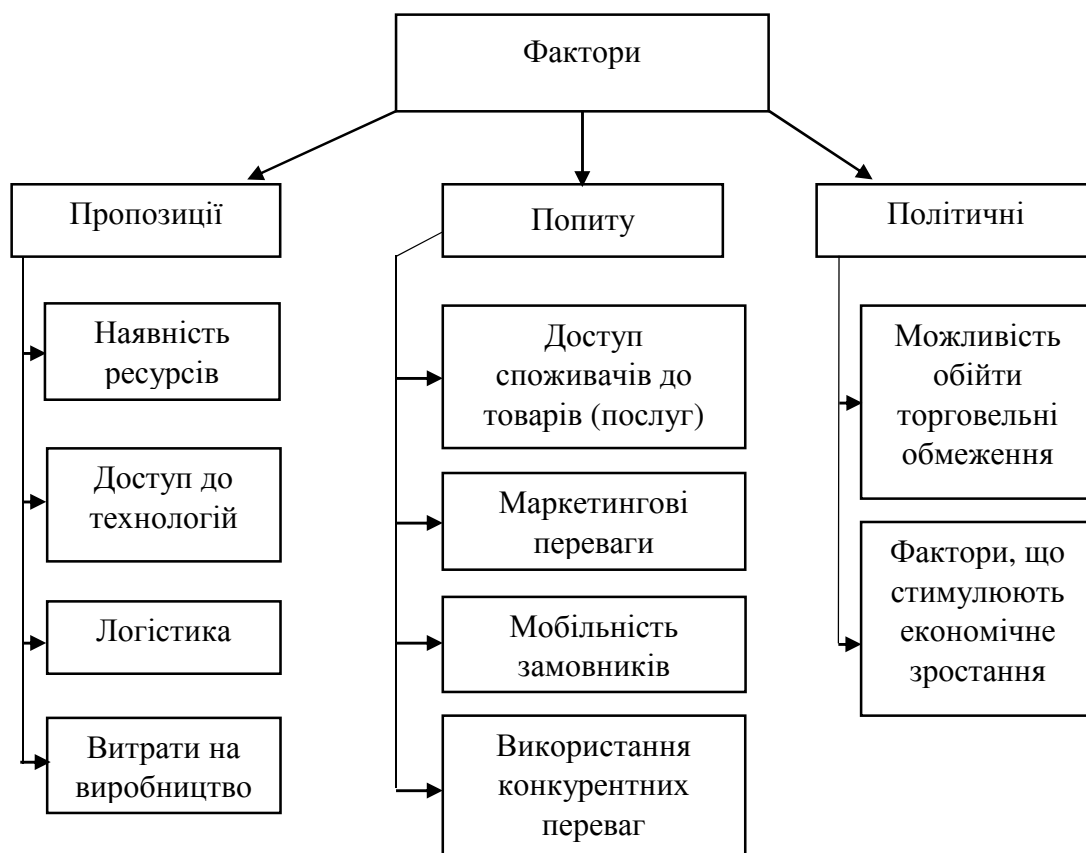

Рис. Фактори, що впливають на ухвалення рішень стосовно прямих іноземних інвестицій

Джерело: складено авторами з урахуванням [7].

Аналізуючи наявні дослідження, можна зробити висновок, що наведені класифікації є досить нечіткими. Кожен із науковців по-своєму бачить це питання і розглядає лише деякі ключові фактори. Критичним є те, що запропоновані класифікації досить поверхнево описують складність досліджуваної системи, а отже, не дають змогу адекватно оцінювати масштаби та важливість деяких невисвітлених факторів. Саме тому доцільним є формування більш чіткого та розширеного розуміння природи цього явища. Отже, на основі отриманих даних буде запропоновано власну класифікацію з її подальшим обґрунтуванням.

Беручи за основу розглянуті джерела, розмаїття усіх факторів можна поділити на чотири групи: політичні, економічні, соціальні та специфічні. Безперечно, запропонований перелік факторів не є вичерпним та може бути доповненим. Щодо поділу на групи, то він є досить умовним, оскільки інвестиційний процес є дуже широким поняттям з великою кількістю багатогранних суб'єктів. Фактори, що на них впливають, можуть бути розглянуті з різних сторін, а отже, і віднесені до різних груп. У таблиці наведено зведену класифікацію досліджуваних факторів, побудованої на базі праці О. І. Гонти, М. В. Дубини, Д. С. Пілевич [8].

Таблиця

Фактори, що впливають на динаміку іноземних інвестицій в економіку

Група	Фактор
<i>Політичні</i>	<ul style="list-style-type: none"> – стабільність законодавчої бази; – незалежність судової системи; – рівень якості законодавчої бази та дотримання виконання законів; – наявність прозорої системи лобіювання інтересів окремих груп; – рівень законодавства у сфері власності; – рівень втручання держави в економіку; – наявність ефективної системи захисту інвестицій; – нестабільність політичної ситуації
<i>Економічні</i>	<ul style="list-style-type: none"> – рівень валового внутрішнього продукту; – рівень інфляції; – стабільність грошової одиниці; – масштаби тіньового бізнесу як основного джерела нелегального накопичення та вивезення фінансового капіталу; – недосконалість податкової системи; – рівень розвитку фондового ринку; – рівень монополізму в економіці; – ефективність митної політики; – простота та прозорість системи реєстрації інвестицій, дозвільних процедур; – можливість вільно здійснювати реекспорт капіталу; – наявність зацікавлених партнерів; – витрати на НДДКР та інфраструктуру
<i>Соціальні</i>	<ul style="list-style-type: none"> – рівень кваліфікації працівників; – рівень доходів громадян; – структура споживання населення; – структура населення за місцем проживання (міське, сільське); – вікова структура населення; – вартість робочої сили
<i>Специфічні (геополітичні)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – географічне розташування країни; – відстань до країни інвестора; – кліматичні умови країни; – міжнародні інвестиційні рейтинги країни; – кількість населення в країні

Джерело: складено авторами на основі [8].

Аналізуючи дані таблиці, доцільно розглянути кожен із факторів окремо. Крім того, треба з'ясувати, який вплив вони здійснюють на прийняття рішень інвестора щодо прямих іноземних інвестицій.

Почнемо з аналізу факторів, які були віднесені до групи політичних. *Стабільність законодавчої бази* можна назвати одним із ключових факторів, які впливають на інвестиційну діяльність. Уся економічна діяльність здійснюється в умовах постійної взаємодії з правовим полем. Постійне дотримання чинного законодавства, своєчасне реагування на внесені зміни та поправки є запорукою успішної діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Особливо важливим цей чинник стає в довгостроковій перспективі, оскільки для будь-якого закордонного інвестора є важливим розуміння довгострокових перспектив та можливостей, які надає йому чинне законодавство. Постійна зміна нормативно-правового поля веде до зменшення довіри й невпевненості інвестора в завтрашньому дні.

Незалежність судової системи є фундаментальною умовою забезпечення верховенства права. Вона не є прерогативою чи привілеєм та надається не для захисту власних інтересів суддів, а для захисту верховенства права і всіх тих, хто прагне й очікує справедливості. Суддівська незалежність є засобом, яким забезпечується неупередженість суддів, тому вона є передумовою гарантії, що всі громадяни будуть рівними перед судом. Незалежність є основоположною вимогою, яка дозволяє судовій владі охороняти демократію та права людини.

Аналіз рівня якості законодавчої бази та дотримання виконання законів дозволяє інвестору адекватно оцінити захищеність від потенційних підводних каменів у трактуванні законів з подальшим нанесенням шкоди його інтересам, а також прослідити за рівнем верховенства права в країні. Для іноземних інвесторів дуже важливим є розуміння того, що вони будуть повністю захищені в межах нормативно-правового поля, а всі процеси, які відбуваються в країні, чітко регламентуються і контролюються законом.

Поряд з цим фактором розглядається й *законодавство у сфері власності*. Іноземні інвестори можуть створювати та володіти господарськими підприємствами та займатися всіма видами платоспроможної діяльності. Усі підприємства повинні бути створені у встановленій законом формі та порядку, а також зареєстровані у відповідних державних органах. В Україні, наприклад, іноземним компаніям заборонено володіти сільсько-господарськими землями, виробництвом ракетноносіїв, виробництвом біоетанолу та деякою видавничою діяльністю. Крім того, українське законодавство уповноважує уряд встановлювати межі іноземної участі у «стратегічно важливих сферах», але формулювання є нечітким, і закон рідко використовується на практиці.

Важливим фактором, який впливає на залучення іноземних інвестицій, є *наявність прозорої системи лобіювання інтересів окремих груп*. Відсутність повної й актуальної інформації про суб'єкти, які здійснюють тиск на законодавчі органи з метою прийняття вигідних для них законів, недостатній рівень прозорості в діяльності уряду, невизначеність способів залучення зацікавлених суб'єктів до процесу прийняття парламентом рішень, відсутність депутатської етики та невирішеність конфліктів інтересів породжує «маріонетковий театр», в якому в будь-який момент можна прийняти рішення, що буде вигідним для певного кола зацікавлених осіб. Такий підхід до державного управління є неприйнятним і значно погіршує сприйняття країни за кордоном.

Наявність ефективної системи захисту інвестицій передбачає сукупність технічних, правових та організаційних заходів, які сприяють досягненню цілей інвестицій. Дуже важливим моментом є наявність потужної законодавчої бази, яка гарантує всебічний захист інвестицій не залежно від форм власності. Гарантування рівноправ'я, виключення утискань з метою перешкоджання управління інвестиціями, їх використанню та ліквідації, передбачені умови й порядок вивозу вкладених цінностей та результатів інвестицій підвищують рівень довіри інвесторів та стимулюють їх вкладати кошти.

Питання *політичної стабільності* дуже актуальне для країн із різним соціально-економічним розвитком, оскільки безпосередньо впливає на стан галузей економіки. Політична криза, постійні зміни в політичній еліті або навіть збройні конфлікти призводять до значної втрати іміджу країни на міжнародній арені. У процесі аналізу цього фактора звертають увагу на ознаки політичної стабільності (рис. 2).

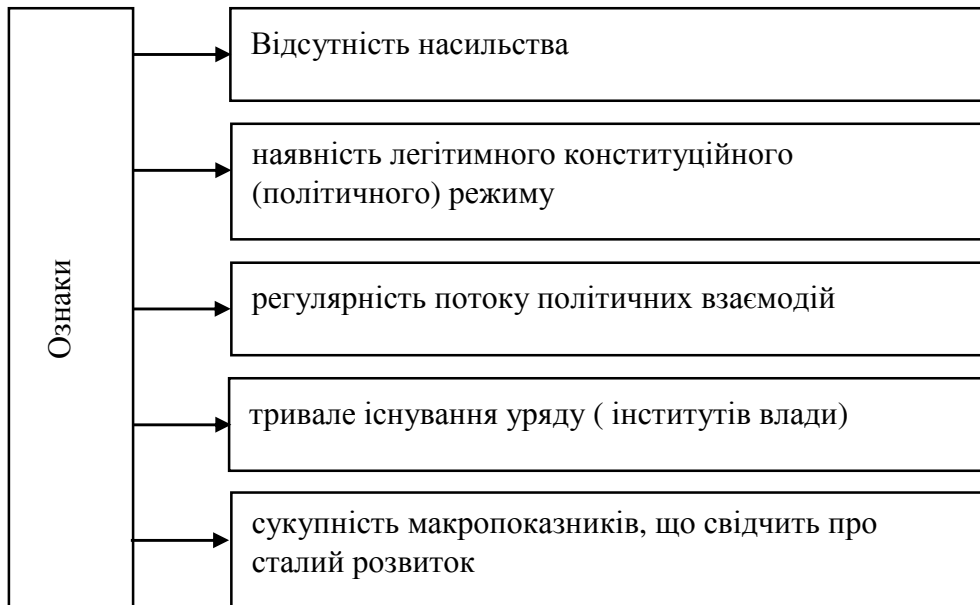

Рис. 2. Ознаки політичної стабільності

Джерело: розроблено авторами з урахуванням [8; 10].

Остання ознака політичної стабільності певною мірою узагальнює попередні й демонструє системну стабільність. Саме сталий розвиток країни є показником правильності обраного політичного курсу й у свою чергу адекватністю прийняття рішень, які перешкоджають дестабілізації економіки.

Наступна група, яка впливає на залучення прямих іноземних інвестицій, – це економічні фактори. В економічній літературі фундаментальною є думка про те, що індикатором здоров'я економіки є *обсяг сукупного виробництва товарів і послуг* за певний проміжок часу. Обсяг валового внутрішнього продукту залежить від інвестицій: їх збільшення приводить до його зростання, а зменшення - до спаду. Взаємодія інвестицій і заощаджень виступає фактором встановлення рівноважного обсягу ВВП. Аналогічним чином впливає на ВВП і споживання. Унаслідок його зростання створюється додатковий попит, а він, у свою чергу, стимулює зростання ВВП. Ще одним важелем управління є урядові видатки. З їх допомогою можна збільшувати сукупний попит та стимулювати обсяги виробництва. Підбиваючи підсумок слід зазначити, що вплив на обсяг інвестицій, урядові видатки та споживчі видатки сприяє нарощенню ВВП. Отже, країна з високим рівнем ВВП буде мати більш привабливий й перспективний вигляд в очах іноземного інвестора.

Вкладаючи свої кошти в інвестиційний проект, потенційний інвестор повинен врахувати *фактор інфляції*. Коли вона зростає, реальна вартість сподіваних грошових потоків падає. Недобросовісний аналіз цієї складової може призвести до завищення NPV та IRR, а це в свою чергу призведе до недоотримання прибутку в майбутньому або навіть до втрати вкладених коштів.

У сучасній економічній літературі немає чіткого пояснення поняття «*стабільність національної грошової одиниці*». Деякі вчені вважають, що стабільність національної грошової одиниці є відносною величиною. Відповідно до цього тлумачення вона поєднує внутрішню (цінову) та/або зовнішню стабільність (стабільність обмінного курсу)

грошової одиниці. Окремі науковці до цього переліку додають вартість на кредитні ресурси. Згідно з іншими твердженнями стабільність грошової одиниці – це незмінність її курсу до резервної валюти (стабільність номінального курсу), або прояв такої її динаміки, яка відповідає рівню внутрішньої інфляції (стабільність реального курсу) [9]; як досягнення низької інфляції та запобігання значних різких і непередбачуваних девальвації і ревальвації національної валюти [10].

Наступним фактором є *податкова система*. Її недосконалість може призводити до пригнічення економічного зростання та інвестиційної активності шляхом збільшення податкового тягара, а в довгостроковій перспективі збільшення тіньового сектору економіки.

Тіньовий бізнес як основне джерело нелегального накопичення та вивезення фінансового капіталу є критичним для економіки будь-якої країни. Унаслідок цього явища відчутно знижується ефективність регулювання економіки, стабільність державного бюджету та потенціал реформування фінансової системи. Це, у свою чергу, призводить до несприятливих умов ведення бізнесу, монополізації ринку та зниження конкурентоспроможності економіки. Ці тенденції негативно впливають на залучення прямих іноземних інвестицій з їх подальшим ефективним використанням.

Рівень розвитку фондового ринку також є дуже важливою умовою залучення іноземних інвестицій. Саме на ньому здійснюється емісія, купівля і продаж цінних паперів, які є основою прямих іноземних інвестицій.

Як було згадано вище, попит і пропозиція пов'язані з обсягом інвестицій. При монополізації економіки ціни на товари та послуги втрачають ринкову гнучкість, слабо реагують на зміни попиту і пропозиції, у результаті чого гостро відчувається дезорієнтація інвестиційних потоків.

Щоб зрозуміти вплив *митної політики* доцільно звернути увагу на статтю 5 Митного кодексу України, згідно з якою митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики [11].

Аналізуючи це визначення, можна сказати, що митна політика залежить від успішності співпраці з іноземними суб'єктами господарювання. Щодо кінцевої мети, то вона полягає в забезпеченні залучення додаткових коштів для формування бюджету. Хоча слід зазначити, що існує й інше розуміння природи митної політики. Відповідно до нього митна політика спрямована на сприяння економічному обігу та обміну між державами, забезпечення свободи пересування особистості та міжнародних контактів. Як підсумок: ефективність митної політики – це прямий важіль впливу на діяльність іноземних суб'єктів господарювання. Його посилення або ослаблення впливає на умови проведення діяльності на території держави.

З митним режимом пов'язане таке поняття, як *реекспорт*. Можливість вільно здійснювати реекспорт капіталу додає інвестору впевненості в безпеці та гнучкості в діяльності.

Якщо звернути увагу на *процедуру реєстрації інвестицій*, то вона не була основним чинником, що відлякує іноземного інвестора від приходу в Україну. Однак зняття додаткового бюрократичного бар'єру буде мати, безумовно, позитивний ефект.

Незважаючи на те, що процедура реєстрації іноземної інвестиції не викликала особливих труднощів, обов'язковість такої реєстрації створювала лише додаткові клопоти для бізнесу й могла виступати корупціогенним чинником. Факт наявності у статутному капіталі юридичної особи іноземних інвестицій може фіксуватися у статуті.

Інформація про наявність іноземних інвестицій, їхню форму, розмір, структуру є загальнодоступною інформацією, з якою може ознайомитися кожен охочий. Тому в державній реєстрації іноземних інвестицій не було взагалі жодного сенсу з погляду розкриття інформації на ринку.

Скасування необхідності реєстрації іноземних інвестицій призведе до спрощення залучення таких інвестицій зважаючи на зменшення бюрократичних процедур, до поліпшення інвестиційного клімату в країні та наближення до стандартів Євросоюзу, бо продемонструє закордонним інвесторам, що Україна готова надавати гарантії та пільги всім закордонним інвесторам, незалежно від факту виконання ними якихось формальних дій.

Закордонні інвестори під час здійснення своєї діяльності поза межами власної країни можуть зіткнутися з багатьма труднощами. Різниця менталітету, нерозуміння потреб населення, недостатнє усвідомлення методів ведення справ та багато інших специфічних чинників можуть перешкоджати їхній діяльності. У такому випадку дуже важливим є наявність зацікавлених партнерів, які зможуть допомогти з адаптацією та просуванням ідеї в вибраному напрямку. Можна навести й інший приклад важливості партнерів: інвестування у специфічну галузь виробництва, яка може бути не представлена в країні-реципієнті. Таким чином, *налагодження зв'язків з майбутніми партнерами* є досить важливим етапом інвестування.

Необхідно зауважити, що на прийняття рішення про інвестування можуть впливати *витрати на НДДКР та інфраструктуру*. При вкладанні коштів закордонному інвестору важливо витратити мінімум коштів та часу на успішний запуск свого проекту. У випадку коли стартові витрати будуть дуже великими, або необхідна інфраструктура не буде існувати, ймовірніше, рішення про інвестування буде негативним.

Наступна група факторів, яка виділена в нашій класифікації, – соціальні. Саме вони характеризують те, в якому напрямку буде рухатися суспільство. Таким чином, соціальний фактор є дуже важливим, і про нього потрібно дізнатися якомога більше.

Для будь-якого інвестора важливою опорою у впровадженні своєї діяльності є *кваліфіковані кадри*. Їх дефіцит може призвести або до унеможливлення деяких видів діяльності, або на дуже великі витрати з утримання вузьких спеціалістів. Навпаки, велика кількість кваліфікованого персоналу дозволяє здешевити робочу силу, надає більші можливості в управлінні інвестиційним проектом та його подальшим розвитком.

На вартість робочої сили, крім згаданого вище, впливає також *середній рівень доходів громадян*. Так, наприклад, деяким компаніям дешевше утримувати трьох спеціалістів в Україні, ніж одного аналогічного в Берліні. Великий рівень доходів стимулює зростання купівельної спроможності населення, що в свою чергу позитивно впливає на виробників та економіку країни загалом.

Залежно від сфери, в яку здійснюється інвестування, необхідно приділяти увагу *віковій структурі населення та структурі населення за місцем проживання*. Кожна з цих підгруп населення має свої потреби, а також вимоги до якості й асортименту. Врахування й аналіз потреб є запорукою успішної діяльності будь-якого суб'єкта господарювання.

Щодо останньої групи факторів, то тут представлені специфічні критерії впливу на інвестиційну діяльність. Так, *географічне розташування країни та її кліматичні умови* є не менш важливими для інвесторів, ніж усі попередні. Справа в тому, що закордонні інвестори можуть використовувати прямі іноземні інвестиції як спосіб отримання додаткових ресурсів. Як приклад можна навести придбання прав на видобуток якогось конкретного ресурсу. Вигідне географічне розташування та *відстань до країни інвестора*, своєю чергою, може мати важливе значення для здійснення збутової діяльності підприємства, в яке інвестуються кошти. Демографічний потенціал країни може бути використаний інвестором у впровадженні своєї діяльності.

Не можна обійти стороною таке явище, як *міжнародні інвестиційні рейтинги*. Вони є досить ефективними інструментами, що сприяють елімінуванню інформаційної асиметрії, а велика кількість методик ранжування дозволяє інвестору отримати інформацію стосовно

всіх аспектів інвестиційної привабливості країни. Місця в цих рейтингах формують інвестиційний імідж країни, а ігнорування результатів рейтингів здатне призвести до фінансової ізоляції. Щодо України, то в різних міжнародних рейтингах склався дуже непривабливий імідж, а це означає, що в очах закордонних інвесторів Україна є надто ризикованою та непривабливою для інвестування країною. Проте ситуацію, яка склалась, можна виправити шляхом проведення відповідних реформ.

Висновки і пропозиції. Підбиваючи підсумок з цього дослідження, треба зауважити, що іноземні інвестиції є складним, багатограним та динамічним явищем міжнародної економіки та підприємництва. Беручи до уваги необоротні процеси глобалізації та транснаціоналізації сучасної економічної системи, класифікація факторів впливу на іноземні інвестиції дає змогу глибше пізнати їхню сутність та використати відповідні знання з метою формування системи залучення в економіку. Подальші дослідження необхідно спрямувати на розробку умов для сприятливого інвестиційного клімату в країні з урахуванням отриманих і обґрунтованих у результаті цього дослідження факторів впливу на залучення іноземних інвестицій.

Список використаних джерел

1. Грідасов В. М., Кофонова А. І. Вдосконалення системи оцінки інвестиційної привабливості підприємства з точки зору зовнішнього інвестора. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 3. С. 180–184.
2. Якименко Е. А. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия. *Вестник Алтайского государственного аграрного университета*. 2009. № 11 (61). С. 117–121.
3. Нікешина Н. В. Україна у процесі залучення прямих іноземних інвестицій: необхідність і актуальність. URL: <http://www.nbu.gov.ua>.
4. Бланк И. А. Управление инвестициями предприятия: учеб. пособие. Санкт-Петербург: Ника-Центр, 2003. 480 с.
5. Воробьев Ю. Н., Воробьева Е. И. Инвестирование: учеб. пособие. Симферополь: Таврия, 2004. 340 с.
6. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 376 с.
7. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. / за ред. О. В. Шкурупій. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 248 с.
8. Гонта О. І., Дубина М. В., Пілевич Д. С. Формування комплементарної політики України: виклики глобалізації та вимоги економічної безпеки: монографія. Чернігів, 2013. 184 с.
9. Найденов В. С., Сменковский А. Ю. Инфляция и монетаризм. Уроки антикризисной политики. Белая Церковь: Белоцерковская книжная фабрика, 2003. 352 с.
10. Фетисов Г. О. О выборе целей и инструментов монетарной политики. *Вопросы экономики*. 2004. № 2. С. 4–19.
11. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. С. 552. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

References

1. Hridasov, V. M., Kofonova, A. I. (2010). Vdoskonalennia systemy otsinky investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstva z tochk zoru zovnishnoho investor [Improvement of the system of assessing the investment attractiveness of an enterprise from the point of view of an external investor]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Zaporizhzhya National University*, 3, 180–184 [in Ukrainian].
2. Yakymenko, E. A. (2009). Otsenka investytsionnoi privlekatelnosti predpriiatia [Evaluation of the investment attractiveness of the enterprise]. *Vestnyk Altaiskoho gosudarstvennogo agrarnogo universiteta – Bulletin of the Altai State Agrarian University*, 11 (61), 117-121 [in Russian].
3. Nikeshyna, N. V. (n.d.). *Ukraina u protsesi zaluchennia priamykh inozemnykh investytsii: neobkhdnist I aktualnist [Ukraine in the process of attraction of foreign direct investment: necessity and urgency]*. Retrieved from <http://www.nbu.gov.ua>.
4. Blank, I. A. (2003). *Upravlenie investitsiiami predpriiatia [Investment management of the enterprise]*. Kiev: Nika-Tsentr [in Russian].

5. Vorobev, Yu. N. (2004). *Investirovanie [Investment]*. Symferopol: Tavriia [in Russian].
6. Maiorova, T. V. (2004). *Investytsiina diialnist [Investment activity]*. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].
7. Shkurupii, O. V. (Ed.), Honcharenko, V. V., Artemenko, I. A. et al. (2012). *Zovnishnoekonomichna diialnist pidpriemstva [Foreign economic activity of the enterprise]*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
8. Honta, O. I., Dubyna, M. V., Pilevych, D. S. (2013). *Formuvannia komplementarnoi polityky Ukrainy: vyklyky hlobalizatsii ta vymohy ekonomichnoi bezpeky [Formation of the complementary policy of Ukraine: the challenges of globalization and the requirements of economic security]*. Chernihiv [in Ukrainian].
9. Naidenov, V. S., Smenkovskiy, A. Iu. (2003). *Infliatsiia i monetarizm. Uroki antykrizisnoi politiki [Inflation and monetarism. Lessons from the anti-crisis policy]*. Belaia Tserkov: OAO «Belotserkovskaia knizhnaia fabrika» [in Russian].
10. Fetysov, H. O. (2004). О выборе tselei i instrumentov monetarnoi politiki [On the choice of goals and instruments of monetary policy]. *Voprosy ekonomiki – Issues of economics*, 2, 5 [in Russian].
11. Mytnyi kodeks Ukrainy [Customs Code of Ukraine]. № 4495-VI (March 13, 2012). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

Ільчук Валерій Петрович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14035, Україна).

Ильчук Валерий Петрович – доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой финансов, банковского дела и страхования, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14035, Украина).

Ilchuk Valerii – Doctor of Economics, Professor, Chief of Department of Finance, Banking and Insurance, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14035 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: ivp5@ukr.net

Курач Дмитро Андрійович – магістр, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14035, Україна).

Курач Дмитрий Андреевич – магистр, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14035, Украина).

Kurach Dmytro – master, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14035 Chernihiv, Ukraine).

Лукаш Віталій Ігорович – магістр, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14035, Україна).

Лукаш Виталий Игоревич – магистр, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14035, Украина).

Lukash Vitaliy – master, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14035 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: kergyns@gmail.com